

vesela, da nas ni treba plačevati, in kmetje bodo veseli, da ni otrokom treba hoditi v šolo in zato lahko ostanejo doma. Učiteljski štrajk bi torej povzročil povsod le veselje.

Štrajk mi sploh obsojamo, kajti on je nasilje. Mi pa imamo v rokah druga sredstva. Od ljudske šole ima država mnogo koristi. Po ljudski izobrazbi se ceni ugled države. Z ljudsko izobrazbo se stopnjuje tudi blagostanje ljudstva in s tem finančno stanje države. Vsemu temu pa je povzročitelj ljudsko-šolski učitelj.

Med ljudstvom ima dalje popularnost, ugled in spoštovanje samo tista vlada in samo tisti vladajoči sistem, za katerega je učiteljstvo, kajti učiteljstvo nauči lahko mladino kričati: »Živio ta ali oni«, — ali pa tudi: »Doli z njim!«. Kar mi vcepimo v mlada srca, to bo zrastle, to bo držalo, po tem se bo ljudstvo ravnalo.

Veliko moč imamo torej v rokah, pokazimo našim zaničevalcem, da se te moči zavedmo, in čeprav ni učiteljstvo poseglo še nikoli po tem sredstvu, bomo sedaj — ako delavec ne dobi svojega plačila. Ali naj bomo že izdajalci, ako ne poljubljamo tiste roke, ki nas tepe? Ali bo delavec skrbel še dalje za korist tistega, ki se masti z njegovim plačilom, a njemu daksel kruli v želodcu?

A ne ustavimo koraka po izvršenju svojega sindikata. Pavle Marinković se je izdal, da dokler smo sami, nas ne misli upoštevati. Idimo torej dalje! Da bo glas močnejši, moč impozantnejša, pridruži svoj sindikat k drugim sindikatom pred vsem k delavskemu sindikatu, da dobimo oporo v borbi za ekonomski in socialni položaj. Sami bi morda bili še preslabi, kajti naš stan je posredno produktiven, vsled tega se moramo združiti, da bomo silnejši, z drugimi neposredno produktivnimi stanoviti. To je delavski sindikat. Časi, ki so vsvarjali razliko med lepo in slabo oblečenimi, višjimi in nižjimi, so prešli. Novi čas je združil vlose in majhne, zato ne smemo iti po receptu francoskih profesorjev. Varujmo se predsodkov in ne odbijamo delavskega sindikata, ampak sprijaznimo in združimo se z njim, kajti imamo mnogo mnogo enakih teženj in potreb, zato smo potrebni skupnega nastopa, a politika je izbačena iz sindikata. Obenem pa se nam bo tudi nudila prilika učinkovati na mišljeje sodrugov. Na koncu konca pa moramo prisiliti tudi še vse druge intelektualne razrede, da se nam priklonijo v skupni centralni sindikat.

Pridruženje in skupno delovanje našega sindikata z delavskim sindikatom še nikakor ne znači, da hočemo postati Marksisti ali socialisti, saj sindikat je te sredstvo, po katerem naj pridemo do skupnega dobra vseh naprednih članov. Otrresti se hočemo na ta način ponižavajučega hlapčeplozjenja in prosjačenja. Bolje je, da nas zavidajo, kakor pa pomljujejo. Mi ne maramo milostinj, mi samo zahtevamo svoje zasluženno plačilo in ne trpimo, da drugi dobro žive na račun naših neizplačanih plač in doklad.

Ali tudi ko to dovršimo, še ni končano naše delo. Ko imamo urejeno svojo hišo, idimo pospravljat tudi v bližino in okolico. Poglejmo preko naših državnih mej in tudi tam bomo zagledali tovariše, katerim se nič boljše ne godi kot nam. Tudi tam še niso premagali svojih parazitov. Da pokažemo veljavo in moč učiteljstva celega sveta, ho naša zadača, da zvežemo vse učiteljske sindikate vse zemlje v — svetovno učiteljsko centralo,

ki bo povzdignila ugled učiteljstva in šole in ki bo prisilila vse nasprotnike, da se bo šola razvila, kakor je primerno duhu časa in pa koristi ljudske prosvete.

Naše šolstvo na Goriškem.

V zadnjih številkah »Učit. Tovariša« smo podali poročilo o našem šolstvu Trsta in Istre. Da bo slika o sedanjem stanju našega šolstva v zasedenem ozemlju popolnejša, naj sledi še poročilo za goriški del okupiranega ozemlja. Poročilo, ki ga je sestavil za zborovanje »Edinosti« goriški rojak dr. Karol Podgornik, se glasi sledeče:

Primašam Vam pozdrave goriških Slovencev, ki so danes z Vami, bratje, bolj edini ko kadaj poprej, saj nas družijo enake bolesti in enako trpljenje.

Pred vojno je bilo naše ljudsko in tudi drugo višje šolstvo na Goriškem skoraj že vzorno; zadnja naša vas je že bila preskrbljena s šolo, če ne redno, pa vsaj ekskurentno, in reči smo mogli, da je analfabetizem pri nas že popolnoma izginjal. Preskrbljeni pa nismo bili samo z ljudskimi šolami, kajti poleg teh so se nahajale v raznih obrtniških krajih še posebne strokovne šole, tako zidarske, mizarne, kamosoške, nadaljevalne šole, čipkarske in druge šole.

V Gorici sami smo imeli 14 šolskih zavodov, in sicer: slovensko državno gimnazijo, slovensko moško in žensko učiteljske 8-razredno deklešico in 4-razredno deško vadnico, mestno 4-razredno ljudsko šolo pri Sv. Roku in enorazrednico na Ajševici, CM 3-razrednico na Blančah, zavode Šolskega doma in 3 otroške vrtnice. Poleg tega smo imeli na državnem nemški realni pretežno večino slov. dijakov.*

Kakšno pa je stanje naše šolstva sedaj po 1¼ leta zasedbe?

Po deželi so se šole, ki niso bile naravnost prizadete po vojni, v bistvu ohranile ter so se več ali manj vzdržale. Toda takih šol je le malo. Večina šol je porušeni ali pa vsaj neporabnih. Dolžnost oblasti bi bila, da nemudoma poskrbe za primerne šolske prostore. Storilo se je v tem pogledu sicer nekaj, obnovilo se je nekaj šol deloma, toda samo ne vprašajte, kako. Skrčilo se je število razredov in znano je, s kakimi učnimi sredstvi se mora vršiti pouk, kakšne šolske knjige so dali našim otrokom. Dejstvo je, da v našem goriškem okraju v 25 šolskih občinah ni nikakršnega šolskega pouka. Tako n. pr. v veliki dornberški občini od tamošnje štiri-razrednice še danes ni otvorjen nobeden razred. Po drugi strani pa so n. pr. v Ločniku od 5 razredov italijanske šole otvorili tri razrede in se v kratkem odpre še četrti, dočim se pa slovenski razred za slovensko manjšino doslej še ni odprl. V sosednji Podgori, kjer so bili 4 razredi, je odprt od teh slovenskih razredov samo eden, dočim pa seveda niso pozabili takoj odpreti enega ital. razreda. Kakor že rečeno, v 25 občinah s 37 razredi ni odprt nobeden razred, drugje pa ni odprta niti polovica prejšnjih razredov.

*) Nato navaja dr. Podgornik statistične podatke posameznih goriških šol. Slavnostna številka letošnjega »Učit. Tovariša« je prinesla obširnejši članek pod naslovom »Križev pot slovenskega šolstva v Gorici«, ki vsebuje natančno statistiko goriškega šolstva iz časov pred vojno — kakor jo dr. Podgornik navaja v svojem poročilu. Na ta članek, ki se v glavnem krije s Podgornikovim poročilom, opozarjamo še posebej ob tej priliki. P. P.

publika ni nič vredna, ni nikjer nobenega reda, vsemu da je kriva vlada. Vi bi bili srečen narod, če bi vam mogla vlada vse to storiti. Tako se v Ameriki nikdar ne govori.

Nekoč sem srečal v Washingtonu jokajočo ženo. Ni znala angleški, niti nemški, niti češki, šele po poljsko sva se razumela. Njen mož je pri vojaki, ona ne dobi nikake podpore, in nima, od česar bi živela. Prišla je k prezidentu. Ze teden dni ga čaka, toda k njemu ne more priti. Zapravila je ves denar in nima niti toliko, da bi se peljala domov. Rečem ji, naj gre z menoj. Peljal sem jo v vojno ministrstvo, poiskal pravega uradnika in tekom ene ure je imela izplačano vso podporo. Nisem kričal, nisem zval vlade na pomoč. Kjer ni kaj v redu, popravi sam, ne oziraj se na drugega in ne dolži brez vzroka vlade.

Morebiti si kdo misli, da živimo v Ameriki brez skrbi. Nikoli! Tudi mi imamo čez glavo težkih in resnih, družabnih in nravnih problemov. Pijančevanje je bilo obče zlo. Posamezniki so delali protigibanje proti pitju se je razširilo, dokler ni prisililo vlade, da se je začela za stvar zanimati. Pozivala je zdravnike, napro-

sila profesorje, da obravnavajo alkoholno vprašanje z bio- in psihološkega stališča. Sodba vseh je proti pitju alkoholnih pijač. Naposled so se pozvali tudi politiki, da izreko svoja mnenja. Ti so povedali, da so jim gostilničarji in pivovarji pred volitvami stavili pogoje in jih tudi izsiljevali, češ, da drugače zmedijo volitve. Onemogočujejo torej resno, pravo politiko, zato so proti pitju — zakon proti vživanju alkohola je bil sprejet; z veliko večino. Prepovedana je prodaja, izdelovanje in dovažanje alkoholnih pijač. Kapljica alkohola mi ne škoduje, toda držim se, če so se štiri-petine naroda izrekle proti pitju; podredim se in dobro je tudi tako.

Gledališko vprašanje je košljivo. Privatna gledališča streme za dobičkom. Tega dosežejo z igrami dvomilne kakovosti, ki kaze narod. Proti takim gledališčem se je začela agitacija, gibanje se širi, posledica bo, da se vsa gledališča podžavijo,* da postanejo javne, vsem pristopne žive šole, kjer bo učil igralec z resničnim življenjem. Tudi druga vprašanja se rešujejo na ta način (razporeke.)

*) V Jugoslaviji se je med tem to že zgodilo.

O šolstvu v goriškem mestu samem pa je poročilo zelo kratko: od vseh šol, ki smo jih imeli Slovenci v Gorici pred vojno, ni danes odprta niti ena šola, niti en razred. In dovoljeno nam ni otvoriti nobene šole, če tudi bi jo hoteli vzdrževati sami!

Ko je prišla zasedba, so po vsej Gorici, kjer baže ni nobenega Slovenca, nalepili vse polno slovenskih lepakov, naslovljenih na nas Slovence, s katerimi so nam obljubljali še več šol, kot smo jih imeli pod Avstrijo. Kakšen je ta »več«, je razvidno iz tega poročila. Nastopiti smo pač morali po vsem tem trnjevo pot vlog in prošenj.

Lani, ko se vkljub onim obljubam na lepkih, ni otvorila nobena šola, so starši vložili na pristojne oblasti več vlog, in ravno tako je tudi društvo »Šolski dom« prosilo za zopetno otvoritev svojih zavodov. Odgovor je prišel šele proti koncu meseca majnika v obliki dopisa, da se s katerim se je poročalo, da se prošnja jemlje v znanje z obžalovanjem, češ, da je za tekoče šolsko leto 1918/19 stvar itak že prepoznana. Pripomnjeno je pa bilo, da vzamejo oblasti stvar »nella piu benevole considerazione« (v najdobrehotnejše vpoštevanje) prihodnje leto. Da se stvar ne pozabi, so goriški Slovenci poslali odposlanstva dne 16. avgusta leta 1914. h generalnemu civilnemu komisarju Cinfelliju, da mu znova priporoče našo šolsko stvar. Doblili so tedaj obljubo, da je oblast pripravljena, da stvar preštudira in tudi odloči, in sicer, če ne do 1. pa vsaj do 15. septembra. Čakali smo potem rešitve, ali rešitve le ni bilo. Ko je potekel poldrugi mesec, so starši ponovno urgirali rešitev prošenj. Vložila se je vloga na goriško mestno občino, da naj bi otvorila vsaj tiste šole, ki jih je bila doslej dolžna vzdrževati, in zahtevalo se je, da naj jasno pove, ali hoče otvoriti one šole ali ne, da bodo starši vsaj vedeli, pri čem so. Ta spomenica je bila predložena 9. decembra 1919, in se je zahteval odgovor v 8 dneh. Povdarjalo se je v spomenici, da je prijavljenih nad 700 šoloobveznih otrok za ljudsko šolo. Oglasila se je potem 11. dec. l. 1919. posebna deputacija pri generalnem civilnem komisarju v Trstu, kjer se je ravno tedaj izvršila izprememba v osebi generalnega civilnega komisarja. In deputacija je dobila obljubo, da pride odgovor do 15. decembra. Dan preje, 14. decembra, je novi generalni civilni komisar Masconi obljubil zastopnikom Slovencev, da ugodno reši stvar, da goriški Slovenci dobimo šole, ki nam gredo po zakonu in potrebi. Rešitev pa je bila takšna-le: Mestna občina je poizkusila z insceniranim nastopom nekega vojaškega oddelka zasesti že popravljen in za šolo pripravljeno šolsko poslopje! Le komaj in komaj smo ubranili naše šolsko poslopje vojaške zasedbe, sklicujoč se na določno obljubo generalnega civilnega komisarja. A to še ni bilo vse. Vrhu vsega je takozvani mestni svet, ki za svoj obstoj vobče nima nikakršne pravne podlage, storil sklep, v katerem grozi, da se upre sploh vsaki šoli s slovenskim učnim jezikom v Gorici, pa naj bi bila šola tudi zasebna. Odgovor generalnega civilnega komisarja, obljubljen za 15. december, je seveda izostal. Slovenski starši so nato 24. decembra urgirali odgovor s posebnimi brzojavkami na generalnega civilnega komisarja Masconija in italijanskega ministrskega predsednika Nitija. Na to ponovno drezanje je prišel odgovor, v katerem je bilo zopet zatrjevano, da se stvar vzame v »najdobrehotnejše upoštevanje«, da pa se čaka na tozadevni predlog goriške mestne občine in odlok osrednjega urada za nove pokra-

jine v Rimu. Ta odgovor je prišel v začetku tega meseca, danes (t. j. na dan zborovanja društva »Edinosti«) pa je že 18., a vprašanje je še vedno tam, kjer je bilo. In stvar je vendar jasna; če bodo oblasti čakale predlogov goriške mestne občine, potem lahko čakajo do sodnega dne, in mi goriški Slovenci dotlej ne pridemo do svojih pravic.

Take so torej naše šolske razmere, pač razmere, ki se morajo imenovati prave škandal, kulturni škandal, in ne morda samo krajevni, temveč naravnost evropski škandal. Odgovorna za ta škandal je vsa ententa, a v prvi vrsti njena pooblaščenka Italija, ki je izvršila zasedbo in upravlja zasedene zemlje. Naj že bo usoda teh krajev kakršnasibodi, bi zasedbena oblast nikakor ne smela dopuščati, da se ne le ne pospešuje, temveč naravnost ovira celo najprimitivnejše kulturno delovanje, da se ne dopušča niti elementarni šolski pouk, da celo zasebni šolski pouk na lastne stroške ne! **Proti taki svobodi, proti taki »odrešitvi« protestiramo na ves glas, da sliši ves kulturni svet. Tako svobodo in tako odrešenje odklanjamo najodločnejše in zahtevamo: Konec bodi zavlačevanja, na dan z našimi šolami!**

H. S.

Učiteljsko razsodišče

Ta izredno važna zadeva je naša bore malo zanimanja med učiteljstvom. Od jeseni do danes se je razpravljalo le v št. 41. Učit. Tovariša. Tudi voljenemu odboru je došlo le še troje predlogov, katere tu objavim.

1. Pri vsakem društvu (ali pri naši Zvezi) se skljuje za vsak slučaj posebno razsodišče. Predsednik mu je načelnik društva (ali Zveze), a vsaka stranka imenuje po 3 člane razsodišča. Pri enakem številu glasov odloča predsednik. To razsodišče zasliši pritožbo in od obeh strank predlagane priče ter razsodi na podlagi tega materiala.

2. Vsaka stranka imenuje po 2 zastopnika, ki pod predsedstvom dotičnega društva zasliši pritožnike in obtoženca ter pomujene priče. Na podlagi urejenega materiala pošani ta odbor zadevo pri zborovanju društva ob nenavzočnosti prizadetih in stavi vprašanje, na katera odgovarja vsak član po listku.

Obe stranki se zavežeta s častno besedo, da se bodeta udali razsodbi in da ne bodeta glede organizacije zaradi tega izvajali nikakih konsekvenc.

3. Kadar se izvrši nameščenje učiteljske moči, ki razburja učiteljstvo in javnost in se javno ali zasebno očita protekcija vsled sorodstva, političnega mišljenja itd., tedaj se sestane iz lastne volje učiteljsko razsodišče, preišče zadevo, izreče sodbo in stavi šolskim oblastim predloge.

O predlogih bo sklepal odbor, zato ne dodam sedaj svojega mnenja, objavim pa, da pride zadeva zopet na dan. Učiteljsko razsodišče ne sme biti pokopano! Zakesnilo se je, ker se radi izredno slabih prometnih razmer ni vršilo o Božiču nobeno zborovanje. To lahko nadomestimo o Veliki noči. Društvene predsednike prosim, da stavijo še pred Veliko nočjo na dnevni red točko — Učit. razsodišče — ter vpošljejo morebitne predloge okraj. šol. nadzorniku L. Černeju v Celje ali učitelju H. Šumru v Šmarje pri Jelšah.

Tečaj za rokotvorni pouk.

Pred 14 dnevi sem čital v čeških listih da priredi »Moravska učiteljska zveza« o

Vse prerajajoče ideje za zboljšanje pridejo pri nas iz ljudstva, od spodaj navzgor, nikdar se ne čaka na vlado, da to popravi, vsak dela pri izboljšanju — nihče ne kriči in ne toži.

S seboj sem prinesel v prospeh vdov in sirot po padlih legijonarjih ček za 50.000 d. Šel sem v Živnostensko banko. Tu mi ga nemorejo izplačati, ker ni žigosan. Odpravil sem se v urad, ki sem ga po dolgem iskanju srečno našel. Toda tudi tukaj nisem opravil, uradnik me pošlje zopet v drugi urad. Končno sem prišel k pravemu. Gospod svetnik vzame ček, ga pregleda ter mi ga vrne, češ, da ga nemore žigosati a ne le to, da me mora kaznovati za 1200 čs K, pravi, da mora biti ček najprej žigosan, potem se ga šele lahko podpiše. Jaz sem ga bil pa namreč že podpisal. Prosim in prigovarjam. Pomoli mi pod nos §§ z l. 1876., po katerem bi v slučaju, da mi žigosa ček in da ga jaz naznamim, moral sam plačati kazen. — Po dolgem prigovarjanju je konečno obtežil s tem gromom svojo vest in mi žigosal ček. — Pri poslovljni avdijenci sem omenil gosp. prezidentu, da ima v službi uradnika, ki ne vrši svojih dolžnosti. Povedal sem mu ves slučaj in z obžalovanjem mi

je odgovoril, da bi na ta način mogli tujcu še srajco sleči, in da bo spravlil stvar v red. In natl'em se je cela reč uredila, ne da bi objavil to v novinah.

Imel sem težave s stanovanjem. Moj dečko je zagledal na tleh grila in začel kričati. Pribežal sem in kričala sva oba. Pritekla je žena in modro omenila, da jih s kričanjem ne spravimo proč. Šla je v trgovino in kupila kita in zakitavala špranje, zakitaval sem jaz in sinko in imeli smo mir.

Ne kričati, temveč delati. Imate krasno republiko, toda v njej je mnogo grilov — vsak naj zakitava in za malo časa bo vaše stanovanje najlepše.

Ali ne velja vse to tudi za nas? Zdi se mi, da še prav posebno. Rudeče bi podčrtal odstavek o politiki in ga poslal vsem onim gospodom, ki mislijo o sebi, da so narod, z meter visokimi črkami bi natisnil odstavek o pijančevanju in ga poslal vsem oštirjem. Potem bi pa navezal vse »politike« in oštirje na dolgo vrv, ter jih pognal v Savo, da se ohlade in če mogoče pridejo do spoznanja, da so le oni narodovi — grobokopi.

letošnjih počitnicah dva velika tečaja za rokotvorni pouk in sicer enega v Brnu in enega v kakem podeželskem mestu. Obrnil sem se na predsednika pedagoškega odbora tov. Milana Silho v Brnu in ta mi je odgovoril:

»Za rokotvorni pouk prirejamo tečaje dveh vrst, kratke in daljše. Prvi trpe 12 dni in so namenjeni za delo v razredu na onih šolah, kjer ni opremljene delavnice. Nekaj teh otvorimo že sedaj, med njimi enega tudi v Brnu, ki bo pa trajal dalje časa, poučevalo se bode namreč samo dvakrat na teden od 6-8 zvečer. Kadi stanovanj je v Brnu silno težavno in bi vam udeležbe pri tem malem tečaju nikakor ne priporočal.

Daljši tečaj priredimo v počitnicah v Valaš. Mezirici na tamkajšnji strokovni šoli in mogoče enega tudi v Brnu. V Valaš. Mezirici bo obenem tudi učiteljski univerzitetni tečaj, ki bo trajal en mesec kot lani oni v Riononinu. Mestu je mogoče, da da na razpolago poceni stanovanja in hrano, za kar pa je povsodi drugod velika stiska. — Priporočujem vam torej, da se odločite za ta tečaj v Valaš. Mezirici in to čim najhitreje, da zanjoremo ukreniti vse, kar je za ta slučaj nujno potrebno.

Vaše pismo me je razveselilo; po dolgi dobi obnovimo zopet stike s slovanskim učiteljskim iz srca radi in z zadoščenjem.

Kavnatelj pomožne šole v Brnu, g. tov. Milanu Silhu, sem odgovoril, da se odločimo za rokotvorni tečaj v Valaš. Mezirici in prosimo, naj nam končno sporoči, koliko nas je mogoče sprejeti. V prvem pismu sem izrazil željo, naj bi nas vsaj deset slovenskih učiteljev sprejeli, kar gotovo store. Kdo izmed gg. tovarišev in tovarisic ima veselje in pogum posesti tak mesečni tečaj za rokotvorni pouk, naj se hitro odloči in mi sporoči z dopisnico. Priponim naj, da bo »Zaveza« zadevo potrjuje, da bo poverjenstvo za uk in bogocastje in višji šolski svet poskrbel za izdatno finančno podporo. Ko dobim od tov. Silhe odgovor, koliko Slovencev sprejme v tečaj, tedaj napravim potom Zaveze posebno vlogo na višji šolski svet s prošnjo da razpise številno mest za rokotvorni tečaj v Valaš. Mezirici in pove, koliko da podpre. Se posebno pa opozarjam na ta tečaj one tovariše, ki se zasebno pripravljajo za mesečno-šolski izpit, in sicer radi univerzitetnega tečaja, kjer bodo predavali najboljši češki pedagogi. Upam, da se nas oglasi vsaj — 10.

V Trzicu, 23. svečana 1920.

Albin Lajovic.

Iz naše organizacije.

Društvene vesti.

Učiteljsko društvo za brežiški in severniški okraj je imelo svoj občni zbor dne 5. februarja 1920, v Brežicah. Udeležba je bila povoljna. Z velikim zanimanjem so sledili tovariši in tovarisice poročilu predsednika o društvenem delovanju v dobi 1914-1919. Po širinetnem neprostovoljnem odmoru je zborovalo društvo petkrat in sicer v letu 1918. dvakrat in v letu 1919 trikrat. Splošno je bilo razpoloženje za društveno življenje precej ugodno. Zborovanja so bila vobče dobro, nekatera tudi prav dobro obiskana. V letu 1919 je imelo društvo 65 rednih članov. Le majhno je število onih, ki še sedaj stoji izven organizacije. Članarina za tekoče leto se zviša na 70 K letno. Namesto venca umrlemu tovarišu Tramšku, se nakloni družbi Sv. Cirila in Metoda 200 K.

Prihodnje zborovanje bode meseca maja v Brežicah.

Slovenjebistriško učiteljsko društvo zboruje v četrtek dne 4. marca t. l. ob 10. uri predpoldan v Slov. Bistrici in sicer v deški šoli ob običajnem vsopredju. — Opozarja se na predavanje tovariša g. Jos. Kainerja, bivšega ujetnika na Laškem. Snov govora bo: »Med Italijani.« Pričakuje se polnoštevilna udeležba. — Odbor.

Učiteljsko društvo za mariborski šolski okraj zboruje v četrtek 4. marca ob pol 11. uri v dvorani restavracije Maribor s sledečim vzporedom: 1. Dopisi in stanovske zadeve. 2. Občinske volitve in učiteljsko. Poročevalca tov. Požger in Lesjak. 3. Predlogi.

Eno uro pred zborovanjem tovarišev (šic) pevcev in pevk, pri katerem se bode tudi izvolil pevovodja. — Predsednik.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj zboruje v četrtek 4. marca t. l. ob pol 11. uri v risalnici Mladike v Ptuju.

Vzpored: 1. Dopisi; 2. Predavanje; 3. Slučajnosti.

Odborova seja ob pol 10. uri, pevska vaja ob 10. uri istotam.

Ivan Klemenčič, t. č. predsednik.

Učiteljsko društvo za ormoški okraj ima v četrtek, dne 4. marca 1920, ob pol

10. uri dopoldne v okoliški šoli v Ormožu svoj občni zbor po nastopnem redu:

1. Pozdrav in letno poročilo predsednika;

2. Zapisnik zadnjega zborovanja;

3. Dopisi in društvene vesti;

4. Razmotrivanje aktualnih stanovskih in šolskih vprašanj;

5. Letno poročilo tajnika;

6. Letno poročilo blagajnika in pregled društvenih računov;

7. Volitve novega odbora;

8. Slučajnosti.

Ker imajo v smislu odredb šol. oblasti vsi tovariši in tovarisice, ki bi sicer na dan zborovanja imeli pouk, šole prost dan, ako se zborovanja udeležijo, se nadeja polnoštevilne udeležbe — odbor.

Učiteljsko društvo za novomeški okraj zboruje v četrtek 4. marca t. l. ob 1. uri pop. v deški šoli v Novem mestu. Dnevni red: 1. Dopisi. 2. Šolske tiskovine v svobodni Jugoslaviji. 3. Učiteljska avtoriteta je pogoj za uspešno delo, poroča predsednik. 4. Slučajnosti. — Odbor.

Učiteljsko društvo za celjski okraj zboruje dne 4. marca t. l. ob 9. uri predpoldan v poslopu deške mestne šole v Celju po sledečem vsopredju:

1. Zapisnik. 2. Stanovske in društvene zadeve. 3. Poročilo pregledovalcev računov za minulo leto. 4. Predavanje gosp. prof. dr. Ljud. Pivko iz Maribora: »Duševni preobrat 1914-1919.« 5. Predlogi in nasveti.

K polnoštevilni udeležbi vabi

Sivka A., t. č. predsednik.

Kronika.

Nova jugoslovanska vlada. Regent Aleksander je podpisal 20. t. m. ukaz o imenovanju novega ministrstva, ki je sestavljeno tako-le: Min. predsednik: Stojan Protić, podpredsednik in železnice: dr. Anton Korosec, zunanje zadeve: dr. Ante Trumbić, namestnik ministra za zunanje zadeve: dr. Spalajković, notranje zadeve: Marko Trikić, finance: dr. Velizar Jaković, verstvo: dr. Franc Jančič, prosveta: dr. M. Trifunović, pravosodstvo: dr. Momčilo Nincić, trgovina in industrija: Stojan Kibarac, agrarna reforma: dr. Krnic, kmetijstvo: Franc Roškar, šume in rude: Ivica Kovačević, pošta, telefon in brzojav: dr. Matko Drinčević, javna dela: Joca Jovanović, socialna politika: dr. Šurmin, prehrana in obnova zemlje: dr. Stanišić, vojska: Branko Jovanović.

Božena Nemcova. Ves češki narod je slavil prve dni tega meseca stotnico pisateljice Božene Nemcove. Rodila se je Nemcova na Dunaju l. 1820. ter umrla v Pragi l. 1862. Zastovala je po svoji »Babici«, ki je prav zaradi svojega pristno narodnega značaja postala delo svetovne literature. Slovenski Čegnarjev prevod te prelepe knjige je izšel v letu pisateljice smrti, kar nam je vsekakor na čast, da smo si tako hitro prevedeli to svetovno slovansko delo in s tem dali priznanje veliki češki ženi. Božena Nemcova je cvet češke žene, ki je dala v svoji »Babici« najlepši zgled, kaj je dolžnost žene v narodu. Češki narod je v »Babici« spoznal in vzljubil svoj dom. Iz te ljubezni so vzrasli vnuki, ki so v svetovni vojni priborili svobodo svoji zemlji.

Predsednik Masaryk bo slavil 8. marca sedemdesetletnico svojega rojstva. Hvaležni narod čehoslovaški se že sedaj pripravljaja, da dostojno proslavi enega svojih največjih mož.

Redi in dekoracije v našem kraljestvu. V naši kraljevini se podeljuje ti-le redi in dekoracije: 1. red carja Lazarja ima samo en razred. Ta red sme nositi samo kralj in prestolonaslednik. Kralj ima pravico, da ga podeli tujim vladarjem. 2. Red Karadžordževe zvezde. Ta red ima 4 razrede: veliki križec, oficirski križec, komanderski križec in viteški križec. Ta red se nosi na rdečem traku z belim robom. Ta red je bil ustanovljen l. 1903. 3. red belega orla: ustanovljen je bil 1882; ima pet razredov: veliki križec, višji oficirski križec, komanderski križec in viteški križec; nosi se ga na rdečem traku z modrim robom. 4. red Sv. Save, ima pet razredov, ustanovljen je bil leta 1882.; nosi se ga na belem traku z modrim robom. 5. zlata hrabrostna medalja na rdečem traku; 6. srebrna hrabrostna medalja; 7. vojaška zaslužna medalja; 8. zlata medalja za zasluge in 9. srebrna medalja za zasluge. V Beogradu obstoji posebna dvorna pisarna za kraljevske redove. Na čelu te pisarne stoji redovni kancelar.

Znamenita obletnica jugoslovanskega heroja-mučenika. Dne 15. februarja 1573. leta je izdihnil v Zagrebu mučeniške smrti kmetski kralj Matija Gubec, ki je dvignil vstajo hrvatskih in slovenskih kmetov proti tujim graščakom, ki so kmetsko ljudstvo nečuvno zatirali in iz-

koriščali. Kmetska vstaja je bila vdušena, ker se kmetje, neoboroženi, neorganizirani in brez vednega vodstva niso mogli upirati rednemu vojaštvu in potem so graščaki neusmiljeno klali, obešali in mučili kmetsko ljudstvo. Voditelja upora, Matijo Gubca, so v Zagrebu posadili na žareč prestol in so ga kronali kot kmečkoga kralja z žarečo železno krono, ampak njegova misel je živela dalje in tudi zmagala, ker danes kmet ni več graščakov podložnik, temveč na svoji zemlji svoj gospod. V Ludbregu na Hrvaškem hočejo sedaj postaviti spomenik Matiji Gubcu, temu narodnemu mučeniku in v to svrhu se bodo zbirali prispevki po celi Jugoslaviji.

Draginja na Dunaju postaja vsaki dan večja. Cene živilom so naravnost ogromne. Moka stane 1 kg 40 do 50 K, mast 160 K, govedina 124 K, prašičje meso 130 K, 1 liter mleka 10 do 14 K, 1 kg premoaga 3 do 4 K, 1 par čevljev 800 do 1000 K, obleka 3000 K itd. Res je, da tudi pri nas ni vse najcenejše, toda tisti zabavljači, ki vedno zabavljajo čez razmere v Jugoslaviji, naj bi šli za nekaj časa na Dunaj in prepričani smo, da bodo potem prenehali s svojim zabavljanjem čez našo državo. Krpanov izrek: »Kdor hoče na Dunaj, mora pustiti trebih zunaj« je prišel danes do svoje popolne veljave.

Koliko je židov. Po statistiki je na celem svetu 15.430.000 Židov, od katerih se nahaja v Palestini 100.000, na Poljskem in v Ukrajini pa 3.300.000, v današnji Rusiji in Sibiriji 900.000, v Rumuniji 650.000, v Nemčiji 45.000, na Ogrskem in Čehoslovaškem po 45.000, v Veliki Britaniji, na Irskem in v današnji Avstriji po 300.000, na Litavskem 250.000, v Jugoslaviji 200 tisoč in v Holandiji 116.000.

Na Angleškem so uvedli v šole esperanto. Otroci so se v pol leta naučili govoriti in pisati toliko, da so si že lahko dopisovali z otroci iz drugih krajev. Poizkus se je obnesel popolnoma. Esperanto se uvede kot obligaten predmet v vse višje ljudske šole.

Zamenjava denarja. Finančni minister je izdal naredbo o zamenjavi avstroogrskih kronskih bankovcev za kronskoindiarške novčanice po Hrvaškem, Sloveniji in ostalih porajmah. Po tej naredbi se je pričelo z izmenjavo dne 15. t. m. izmenjava se bo vršila pod posebnimi komisijami, katerih člani bodo sestavljeni iz oseb Narodne banke in ministrstva za finance.

Rudeče pleme bo izumrlo. »Arkans Gazette« piše, da bo indijsko pleme v severni Ameriki kmalu izumrlo. Boli nego alkohol jih uničuje dotik s civilizacijo. Živijo v Indian teritory in jih je še 350.000. Pleme je bogato, ker poseduje rude, gozdove, petrolejske vrelce, pašnike. V zadnjih decenjih so se jeli tudi oni baviti s trgovino in so tako prišli v dotik s svetom. Zelo se ženijo in možijo s belim plemenom, zlasti z Italijani, katerih kolonija se nahaja v njihovi bližini. Otroci iz teh zakonov niso več bakrenorudeči, temveč nekako belo-bakreni, a otroci od teh mešanecv so že navadno beli. — Računa se, da ne bo v 50 letih nobenega Indijanca več.

Kužnica za ekspresionistično literaturo. V Mainz na Nemškem bodo ustanovili knjižnico, ki bo obsegala sama ekspresionistična dela onih avtorjev, ki po sili svojega duha in izraza pripravljajo pot novemu duševnemu gibanju.

Rezultati svetovne vojne. Newyorški list »World« poroča, da znaša skupno število v vojni padlih in umrlih vsled ran in boleznih skupno 9 milijonov 998.711 ljudi. Gospodarsko škodo, povzročeno vsled smrti teh milijonov, ceni list na 33.551.276.280 dolarjev. To škodo je list razdelil na posame države v temle razmerju: Rusija 8 milijard dolarjev, Nemčija 6 milijard 750 milijonov, Francija 4 milijarde 800 milijonov, Anglija 3 milijarde 500 milijonov, Italija 2 milijardi 384 milijonov, Srbija eno milijardo 500 milijonov, Turčija eno milijardo, Amerika 500 milijonov, Belgija 300 milijonov, Bolgarija 200 milijonov, Orška 75 milijonov, Portugalska 9 milijonov 300.000 in Japonska 600.000 dolarjev. Potopljene ladje z raznim materijalom tvorijo vrednost v iznosu 6 milijard 800 milijonov.

Švicarij proti ženski volilni pravici. Te dni se je vršilo po celi Švici ljudsko glasovanje o socialno-demokratskem predlogu za uvedbo splošne ženske volilne pravice. Z 21.608 glasovi proti 18.249 je bil predlog od naroda odklonjen.

Šola za otroške strežnice otvorilo meseca marca tek. leta v Anini otroški bolnišnici v Gradcu. Šola traja eno leto in sprejemajo vanjo žene in dekleta v starosti 20-30 let. Pouk je popolnoma brezplačen, samo za oskrbo se plača prvega pol leta po 100 K na mesec. Podobna šola bi bila tudi v Jugoslaviji nujno potrebna!

Po slovanskem svetu.

Iz čehoslovaške republike.

—c Pametna resolucija: Klinkovsko učiteljsko društvo je na svojem zborovanju sprejelo sledečo resolucijo: »Zavedajoči se dolžnosti, ki nam jih nalagajo današnje razmere, protestujemo proti postopanju nekaterih katehetov, ki brez vzroka lujskajo stariše proti šoli, hoteč postaviti učitelje v luč političnega in verskega strankarstva, ter jim tako izpodkopavati ugled. Mnogi kateheti razgrebajo učiteljevo delovanje z mnogo večjo ognjevitostjo kot za časa najstrožje reakcije in vsako njegovo delo in besedo obdelajo potem po svoje. Na skrivaj pa lazijo okrog starišev, ter jim zlagajo bajke o moralni in verski nevarnosti, ki preti otrokom v šoli. Uspeh agitacije se kaže v raznih okrožnicah, ki jih podpisujejo nevedni ljudje pod vplivom silnih besed priganjačev, večina podpisov pa je od ljudi, ki nimajo otrok v šoli. Čeprav se v celi okolici ni pripetil niti en slučaj žaljenja verskega čustva, vendar se pošiljajo pritožbe z izvabljenimi podpisi celo na ministrstvo z grožnjami, da bode ljudstvo samo izvajalo konsekvence, če učitelja ne dohiti kazen. V resnici je spisal to pritožbo človek iz gole jeze, ker ga učitelj ne priznava nad seboj — in čeprav je učiteljevo delovanje prav isto, ki ga je še bivši c. kr. šol. nadzornik označil kot edino pravega za dosego cilja »versko npravne vzgoje!« Take pritožbe povzročajo ne samo zakasnitev v reševanju važnih stvari, temveč služijo tudi kot politična agitacija. Vzbujači morajo v ljudstvu ne samo zaupanje v šolo in učiteljsvo, temveč tudi k celemu republikanskemu ustroju. To je demagogija, ki naj še poveča današnjo npravno in politično propalost. Učiteljsvo se noče potozati za posameznike, ki mogoče ne delajo v smislu tolerance in respektiranja prepričanja svojih soljudi, nikakor pa ni voljno trpeti, da bi se brez dejanske podlage ščuvalo ljudstvo proti našemu stanu, ter tako že vnaprej jemalo in uničevalo sad našega dela, ki temelji na medsebojnem zaupanju doma in starišev na eni, šole in učiteljsva na drugi strani!«

—c Tečaji za ročna dela so postali na Češkem silno priljubljeni. Letošnje počitnice priredi podagobčni odbor v Brnu dva velika in 8 malih 12 dnevni tečajev za deška ročna dela. Predsednik brnskega podagobčnega odbora je tov. strokov. učitelj Milan Silha. Opomb. ur. Nanje se je tov. L. — v imenu slov. učiteljsva obrnil za sprejem vsaj 10 tovarišev v oba velika tečaja. O uspehu poročamo.

—c V Hodoninskem okraju na Slovaškem manjka samo 60 učiteljev.

—c Češko ministrstvo prosvete je izdalo naredbo za ustanovitev zavoda za vzgajanje učiteljic domačih nauk. Ti zavodi se priklopijo učiteljskim in so dveletni. Poučevala se bode pedagogika v zvezi s praktičnimi vajami, učni jezik, računstvo, občanski nauk in vzgoja, organizacija socialnega skrbstva, nauk o tkaninah, telesna vzgoja, higijena, petje, godba, risanje, žen. ročna dela, gospodinjstvo in kuhanje. Vodi jih ravnatelj učiteljskega, uče strokovne učiteljice. Pogoji sprejema: starost 17 let, dovršena meščanska in dvoletna obrtna šola, absolutinje gospodinjskih šol imajo prednost. Gojenke, ki so z zadostnim uspehom dovršile zavod, bodo nastavljene kot učiteljice domačih nauk na ljudskih šolah.

—c Boj za svobodno šolo. Moravska ljudska stranka, sestra naše SLS, je izdala svojim odbočkam okrožnico in besedilo telegrama, ki ga morajo kot protest proti svobodni šoli poslati naravnost ministrskemu predsedniku Tušarju. Brzojavka naj se glasi: »Zbrani na javnem shodu v Prčicah protestiramo proti sistematičnemu odstranjevanju naboženstva iz šol, proti rekviriranju cerkvenih hiš za prosvetne namene in proti razganjanju javnih manifestacij katolikov tako na Češkem, kot na Moravskem in Slovaškem.

Zahtevamo enako svobodo za vse, drugače bi imela republika nepopravljivo škodo.

Dalje pravi okrožnica: Kjer se vsled pomanjkanja časa ne more vršiti javen shod, naj pošljejo brzojavke naši občinski odborniki. Dobro je, če predložijo tudi naučnemu ministru Habrmanu sledečo resolucijo: Zborovalci zbrani na javnem shodu ljudske stranke češkoslovenske tu in in so enoglasno sprejeli sledečo resolucijo:

1. Vsi smo verni republikanci — (farizeji op. por.) in Čehi, zato obsojamo vsak poizkus monarhističnega prevrata.

2. Zavedamo se nevarnosti, ki preti naši državi od nerazsodnih življev v državi in neprijateljev zunaj nje.

3. Zato protestiramo proti sistematičnemu odstranjevanju naboženstva iz šol, proti žaljenju verskega čustva katol.